

Maria Ohisalo, VTM
Tutkija, sosiologia
Itä-Suomen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta
Yhteiskuntatieteiden laitos
GSM: 050 374 4219
Email: maria.ohisalo@uef.fi

LAUSUNTO
20.10.2015

1 (3)

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Eduskunnan työllisyys- ja tasa-arvovaliokunta on 14.10.2015 päivätyllä viestillä pyytänyt allekirjoittaneen kuultavaksi valiokuntaan 21.10.2015 asiassa HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016. Teemoina budjetin vaikutukset mm. rakennetyöttömyyteen, nuoriin ja pitkäaikaistyöttömiin.

Yleistä:

Yli 100 000 ihmistä elää suomalaisen yhteiskunnan reunoilla huono-osaisuuden notkelmissa, joissa ihmisten elintaso, elämäntapa ja elämänlaatu ovat valtaväestöön nähden heikentyneet. Näitä ihmisiä yhdistää heikko työmarkkina-asema. Suomen yli 220 000 työtöntä eivät kaikki ole vielä kasautuneesti huono-osaisia - tällöin työttömyyteen nopeasti puuttuminen ja myönteisten siirtymien mahdollistaminen takaisin työelämään ovat avainasemassa syrjäytymisen ehkäisemisessä. Rakenteellinen ja pitkäaikainen työttömyys ovat sosiaalisia ongelmia, jotka rasittavat julkista taloutta, mutta aiheuttavat myös ihmisten ulossulkemista suomalaisesta työkeskeisestä yhteiskunnasta.

Rakenne- ja pitkäaikaistyöttömyyteen sekä nuoriin liittyvissä kysymyksissä on tarkasteltava lukuisia eri hallinnonaloja ja toimia, työttömyyden hoito ei tapahdu tyhjiössä, vaan osana toimivaa asuntopoliitiikkaa ja jouhevaa sosiaaliturvajärjestelmää. Viranomaisia ja hallinnonaloja näihin liittyen ovat muun muassa työ- ja elinkeinoministeriö työllisyyden ja yrittäjyyden osalta, ympäristöministeriö asuntopoliitikan osalta, sosiaali- ja terveysministeriö nuorisotakuun ja sosiaaliturvan osalta ja opetus- ja kulttuuriministeriö mm. etsivän nuorisotyön osalta. Myönteisen talouskasvun hedelmistä täytyy hyötyä koko yhteiskunnan.

Talousarvioesityksen ja hallitusohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on kestäväällä pohjalla oleva korkea työllisyys: työllisyysaste nostetaan hallituskauden aikana 72 prosenttiin, samalla työllisten määrä kasvaa 110 000 henkilöllä.

1 Rakenne- ja pitkäaikaistyöttömyys

Talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan suhteellinen leikkaus on suurimpia toteutettavia sopeutustoimia, vähennys toimintamäärärahoissa vuodesta 2015 vuoteen 2016 on noin 650 miljoonaa euroa. Samaan aikaan työllisyyden näkymät ovat synkät, pienten ja keskisuurten yritysten rekrytointi-into ei riittäne paikkaamaan suurempien yritysten yt-kierrosten irtisanomisista. **Heikon työllisyystilanteen vuoksi lisäpanostukset työvoimakoulutukseen, jatkuvaan oppimiseen, työvoima- ja yrityspalveluiden kehittämiseen ja esimerkiksi starttirahaan ovat olennaisia.**

Talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut työllisyyden ja yrittäjyyden tulosalueelle tavoitteeksi rakenteellisen työttömyyden vähentämisen ja työttömyysjaksojen lyhentämisen. Tämän lisäksi hallitusohjelma linjaa työn vastaanottamista estävien kannustinloukkujen purkamisesta. Tässä hallitusohjelman strategisen hyvinvointi ja terveys -tavoitteen kärkihanke **perustulokokeilu** voi riittävästi resursoituna toimia joustavoittavana elementtinä.

Jos työllistämispoliitiikkaa ei voida lisäresursoida, on keskeistä huomioida asuntopoliitiikka, tasa-arvon edistäminen ja ylivelkaantuminen osana laajempaa työttömyyden hoitoa.

Maria Ohisalo, VTM
Tutkija, sosiologia
Itä-Suomen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta
Yhteiskuntatieteiden laitos
GSM: 050 374 4219
Email: maria.ohisalo@uef.fi

LAUSUNTO
20.10.2015

2 (3)

1.1 Asuntopolitiikan tulee tukea paremmin työllisyyttä: Omistusasumista tukemalla on luotu järjestelmä, jossa ihmisten varallisuus kiinnittyy asuntoihin ja asuntojen hinnat nousevat kohtuuttoman korkealle. Purkamalla omistusasumisen tukia saadaan paitsi edullisempia asuntoja, myös parannetaan työvoiman liikkuvuutta. **Asunnottomuus lisääntynee** luottohäiriöiden lisääntymisen sekä työttömyyden ja maahanmuuton kasvun myötä. Tähän on reagoitava kohtuuhintaista **vuokra-asuntotuotantoa lisäämällä ja asunnottomuuden vähentämishjelmaa jatkamalla.**

1.2 Sukupuolten välinen tasa-arvo: Työllisyysasteen nostamiseksi keskeistä on jakaa hoivavastuuta tasaisemmin eri sukupuolten välillä, jotta erityisesti nuorten naisten työllistymisen edellytykset paranisivat muiden Pohjoismaiden tasolle ja samalla naisten palkka- ja eläkekertymät kasvaisivat vähitellen. Samaan aikaan on järjestettävä rakennetyöttömyyden iskemille työpaikkansa menettäneille miehille mahdollisimman laadukasta uudelleen koulutusta ja kuntoutusta.

1.3 Ylivelkaantuminen: Hallitus ei ehdota merkittäviä muutoksia ylivelkaantuneiden asemaan. Maksuhäiriömerkintä on nyt 367 000 suomalaisella, luonnollisia henkilöitä on ulosottovelallisenä 396 800 ja suomalaisten velkaantumistaso (rahoitustilinpäidon mukaisten lainojen suhde saman vuoden käytettävissä olevaan nettotuloon) on jo 127 %, mikä on Suomen historian korkein arvo. Leikkauksilla on mitä suurimmalla todennäköisyydellä ylivelkaantumista lisäävä vaikutus erityisesti niissä tapauksissa, joissa ylivelkaantuminen aiheutuu pysyvistä pakollisista menoista ja hankinnoista. **Erityisesti hyvän perintätavan uudelleenarviointi olisi tässä kohden paikallaan.**

2 Nuoret

Nuorisotakuu on yksi hallituksen kärkihankkeista. Kirjattuna tavoitteena on vahvistaa etsivää nuorisotyötä, työnetsijätoimintaa ja nuorten mielenterveyspalveluita sekä tukea nuorten elämänhallintaa ja työllistämistä vahvistamalla sosiaali- ja terveyspalveluita osana nuorisotakuuta. Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön palvelut pyritään varmistamaan ja samalla kehittämään kyseisiä työmuotoja vastaamaan entistä paremmin nuorten tarpeisiin. Tavoitteena on vahvistaa nuorten elämänhallintaa ja vähentää nuorisotyöttömyyttä. Kun tämä pyritään tekemään aiempaa niukemmilla määrärahoilla, on kiinnitettävä erityishuomiota seuraaviin:

2.1 Nuorisotakuu ja työllistäminen: Nuorisotakuussa ei ole varattu lainkaan rahaa nuorten työllisyyden hoitoon. Sosiaali- ja terveysministeriölle hallituskaudeksi osoitettu neljä miljoonaa euroa riittää lähinnä joihinkin täsmäkokeiluihin. Riskinä on, että heikoimmassa asemassa olevat nuoret eivät saa nuorisotakuusta apua. **On erityisesti panostettava nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön parantamalla sektorirajat ylittävää yhteistyötä.**

2.2 Kanssakulkijat nuorten rinnalle: Monelle nuorelle yksi vahva ammattilainen, joka ymmärtää nuorten tilanteen kokonaisvaltaisesti, olisi suuri apu. Tällaisia **kanssakulkijamallisia matkailan kynnyksen palveluita (esimerkkinä Vamos ja Ohjaamo)** soisi jalkautettavan ympäri maata. Tätä tukee myös hallitusohjelma: *Kerätään parhaat käytänteet kunnista ja laajennetaan toi-*

Maria Ohisalo, VTM
Tutkija, sosiologia
Itä-Suomen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta
Yhteiskuntatieteiden laitos
GSM: 050 374 4219
Email: maria.ohisalo@uef.fi

LAUSUNTO
20.10.2015

3 (3)

mivat mallit valtakunnalliseksi. Malleille soisi pysyvyyttä, jotta luottamus nuorten ja ammattilaisten kesken rakentuisi parhaalla mahdollisella tavalla.

2.3 Nuoret ja asunnot: Nuorten asunnottomuuden torjunta on keskeinen osa nuorten työllistymisen edesauttamista, ilman asuntoa on vaikea lähteä työnhakuun tai opintoihin, ja ilman työ- tai opiskelupaikkaa oleville nuorille asunnon saaminen on kaikista vaikeinta. Suomessa on muutamia tuhansia asunnottomia nuoria ja useita tuhansia toisten kodeissa tilapäisesti asuvia, asunnottomia, jotka eivät näy suoraan tilastoissa. **Asunnottomuuden torjuntaa on yhdistettävä osaksi nuorisotakuuta ja asunto ensin -periaatetta tulisi soveltaa mahdollisimman laajalti myös nuorten osalta.**

Yhteenveto:

Työ on monelle parasta sosiaaliturvaa. Silti osa ihmisistä jää yhteiskunnan laitamille, jossa tarvitaan kohdennettuja, etsiviä, pitkäaikaisia tukitoimia, jotta pitkäaikaistyöttömyyttä saadaan lievennettyä ja säästytään laajemmalla rakennetyöttömyydeltä. Mitä pidempään työttömyys kestää, sitä vaikeampaa työllistymisestä tulee. Kaikkiaan hallituksen sopeuttamistoimet muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla ja riittämättömät panostukset syrjäin jäävien nuorten aktivoimiseksi saattavat pahentaa pitkäaikaistyöttömyyttä ja eriarvoisuutta entisestään. **On pohdittava, kuinka heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä autetaan niukkenevista resursseista huolimatta muun muassa koordinoimalla paremmin yhteen työvoiman palvelukeskuksia ja matalan kynnyksen avun malleja, kuten ruoanjakelupisteitä (TEMin alaisuudessa olevan EU:n vähävaraisten avun rahaston voimavaroja yhdistettynä työvoiman palvelukeskusten toimintaan).**

Helsingissä 20.10.2015

Maria Ohisalo